

HET VERHOOR

Ingrid Mulder

De computer heeft er moeite mee vanochtend. Ben van der Werff kijkt naar het zandlopertje dat voor het politielogo verschijnt en dat aangeeft dat het nog wel even kan duren. Hij heeft geen haast. Nooit op vrijdag, de enige dag in de week waarop hij later begint en er een kort dagje van maakt. Op vrijdag vervult hij de vaderrol voor zijn dochters van acht en zes jaar, die ze thuis wel eens gekscherend zijn tweede leg noemen. Hij maakt ze wakker, serveert ze ontbijt, zoekt de gymspullen bij elkaar, raapt schoenen op van onder de bank, ontwart haren, smeert brood, pakt fruit in en tegen de tijd dat hij ze op school aflevert en naar zijn werk gaat, heeft hij er al een halve dag op zitten.

‘Leuk hè, kleine kinderen?’ zei Boaz vanmorgen, terwijl Ben een discussie probeerde te beslechten over een tekenfilmserie die hij niet eens kende. ‘Je hebt het er maar druk mee.’ Ben deed zijn best de jaloezie te negeren, het onuitgesproken verwijt. *Toen ik klein was bracht je me nooit naar school.* Een andere tijd. Andere baan, andere verantwoordelijkheden. Andere prioriteiten, zou Boaz zeggen.

‘Ben je het eerste uur vrij?’ vroeg hij de jongen die met zijn lange, slungelige lijf te groot leek voor de keukentafel. Zeventien jaar, bijna achttien. Een man al. Maar wel één die nog steeds zijn Havo-diploma niet heeft en het dit jaar bijna zeker ook niet gaat halen. Niet dat dat hem dwars zit. Hij heeft toch nog geen idee wat hij wil doen. Waarschijnlijk wil hij helemaal niks. Werken vindt hij voor sukkels zoals zijn vader die iedere dag trouw naar het bureau gaat.

Boaz haalde zijn schouders op. ‘Duits valt uit.’

‘Alweer?’ Het was eruit voor Ben er erg in had. Er gleed een schaduw over Boaz’ gezicht voor hij zijn benen voor zich uit schopte, ging staan en de kamer uitliep. Het verbaasde Ben iedere keer weer hoe de jongen van het simpele opstaan van een stoel zo’n spektakel kon maken, alsof het hem de grootste mogelijke moeite kostte en maar amper van hem verlangd kon worden.

Gefrustreerd sloeg hij met zijn hand tegen de stoelleuning. Hij had Evy beloofd vandaag met hem te praten. Een vader-en-zoon-gesprek over meisjes en over het naderende schoolfeest. Zo’n gesprek waarover je wel eens las of dat je in een tv-serie zag. In het echt waren ze vaker een kwestie van eenrichtingsverkeer, monologen waarvan je als ouder alleen kon hopen dat er iets van bleef hangen. Maar zelfs daarvoor was het nodig om in ieder geval in dezelfde kamer te zijn.

Er is een meisje verkracht. Een meisje van een andere school en in een ander deel van de stad, maar toch dichtbij genoeg om het gesprek van de dag te zijn. Evy heeft gelijk. Ze moeten praten. Ben wrijft over zijn kin. Vanavond.

Hij logt in, scrollt snel door zijn mails en staat op om koffie te halen. Evy hoeft niet bang te zijn dat hij het vergeet. Het meisje dat nu in kritieke toestand in het ziekenhuis ligt is op het politiebureau meer dan alleen het gesprek van de dag. Hij zal zich er vandaag de hele tijd mee bezighouden. Hij heeft de foto’s van het slachtoffer gezien, kent de plaats delict waar het meisje voor dood is achtergelaten. Als de jogger met wie hij zo dadelijk gaat praten haar niet had gevonden hadden ze nu een moordonderzoek te doen gehad. Niet dat hij een verkrachting minder ernstig vindt. Hij weet uit ervaring welke sporen het achterlaat. Zijn gedachten dwalen af naar Evy, naar de rimpel die ze in haar voorhoofd trekt als ze ergens over nadenkt. Naar hoe geremd ze soms is, nog steeds, na al die jaren. Hij denkt aan hoe ze het gehad konden hebben als zij niet... Ze gaan deze schoft pakken, al kost het hem al zijn weekenden. Evy zal het begrijpen als hij tijdelijk zijn vrijdagochtendtaken aan haar uitbesteedt. En Boaz... Hij zucht. Boaz is vanavond aan de beurt.

De koffie is klaar. Nog voor hij weer achter het scherm kan gaan zitten houdt Robin hem tegen. ‘De jogger,’ zegt hij.

Ben knikt.

‘Je gaat hem zo ondervragen.’ Het is geen vraag.

Ben kijkt op zijn horloge. ‘Over een uurtje. Hij zal er wel wat eerder zijn. Vroege vogel.’ Hij hint op het belachelijk vroege tijdstip waarop de man zijn rondje had gelopen toen hij het meisje vond. Robin glimlachte flauwtjes. ‘Er komt straks een getuige. We laten eerst de tekenaar op hem los voor een signalement, maar het zou goed zijn als jij in de buurt blijft.’

‘Een getuige?’ Hij kan het niet helpen dat hij cynisch klinkt. Getuigen van een verkrachting zijn in veel gevallen op zijn minst een medeverdachte.

Zijn projectleider haalt zijn schouders op. ‘Dronken student. Vierde in het bos een of ander feestje met een groepje vrienden. Hij beweert dat hij een man uit de bosjes zag komen met bebloede kleren. Op het moment zelf was hij te dronken om er iets mee te doen. Het is te hopen dat hij inmiddels nuchter genoeg om zich nog iets te herinneren.’

Ben knikt. Hij zal er alles aan doen om zelfs de herinnering aan het kleinste detail boven te halen. Aan een jogger die bij toeval over een slachtoffer is gestruikeld valt weinig eer te behalen als verhoorspecialist, maar een echte getuige is andere koek. Hij laat zijn vingers knakken. Hij heeft er zin in.

II

Ze moet het hem vertellen. Dat had ze waarschijnlijk al veel eerder moeten doen. Ze heeft alleen nooit het goede moment gevonden. Maar nu is het tijd. Het kan niet anders. Ze moet het zeggen. *Niet alles*, hoort ze een stemmetje in haar hoofd zeggen. De stem van haar achttienjarige ik. Nee, niet alles. Alles te weten maakt niet gelukkig, zei haar moeder altijd. Alleen dat ene, onvermijdelijke. Helemaal nu Jort terug is. Ze is met hem gaan koffiedrinken met het idee dat hij hun stadje alleen even aandeed op doorreis, maar grotere spannendere plaatsen. Een kort uitstapje naar zijn verleden, herinneringen ophalen en weer precies weten wat het was dat hem hier vandaan heeft gedreven. Maar in het lunchcafé dat vroeger hun favoriete bruine kroeg was, bleek dat hij heel andere plannen heeft. Ze heeft er slecht van geslapen, al drie nachten. Als hij hier gaat wonen zullen ze elkaar vaker tegenkomen. Hij zal het leven zien dat ze nu leidt. De mensen met wie ze het leidt. Hij zal het meteen zien, doorhebben wat Ben al die tijd is ontgaan.

Ze weet eigenlijk niet eens waarom ze niets over de ontmoeting heeft gezegd. Ze had het gemakkelijk kunnen doen, tussen neus en lippen door terwijl ze in de keuken aan het werk was en hij een glas wijn voor hen inschonk. ‘Weet je wie ik tegenkwam in de stad?’ Ze zou zorgen dat ze iets aan het snijden was zodat ze met haar rug naar hem toe stond. Ze wil niet dat hij haar gezicht ziet als ze zijn naam noemt. ‘Jort.’

Juist door er niets over te zeggen heeft ze het groter gemaakt dan het was. Zo raar is het niet dat ze met een oude vriend van vroeger een kopje koffie drinkt. Ze waren ooit vrienden. Ben net zo goed.

En dat hij nog steeds iets met haar doet... ze glimlacht, ondanks zichzelf. Dat doet hij. Zelfs na al die jaren. Ze schudt haar hoofd, dwingt haar gedachten niet verder die kant op te gaan. Ze heeft haar keus gemaakt. Dit is haar leven nu. Haar leven met Ben. En de meisjes en Boaz.

Haar maag krimpt ineen terwijl ze naar haar man kijkt die de krant heeft uitgespreid op de keukentafel en zijn pen in de aanslag houdt om de kruiswoordpuzzel in te vullen. Hoe kan ze het hem vertellen? Zijn wereld zal instorten. Ze brengt het niet op. Morgen misschien. Dan zal ze het doen.

III

Het is rustig als hij de parkeerplaats opdraait. Ben zet de auto zo dicht mogelijk bij de deur, op de plek die normaal is voorbehouden aan Robin. Hij moet zelf grijnzen om de lol die hij hierom heeft. Hij verwacht niet dat de projectleider op zaterdagmiddag naar het bureau zal komen. Zelfs al hebben ze dan een verdachte opgepakt.

‘Ben.’

Milan tikt nog net niet tegen een denkbeeldige pet als hij Ben ziet. hij is het jongste lid van het team, gretig en enorm leergierig. Maar de eerbiedige manier waarop hij de meer ervaren rechercheurs benadert laat Ben oud voelen.

‘Wat hebben we?’ vraagt hij.

‘Hij is het, Ben. Het kan niet anders. Hij lijkt sprekend op de compositietekening. Misschien wat ouder maar dat kan aan de tekening liggen. Hij is niet alleen in het bos gezien, maar ook bij een benzinstation in de buurt. We zijn met de tekening langsgegaan en de pompbediende zei dat hij daar was geweest.’

‘Wanneer?’

‘Woensdag. Ongeveer een uur nadat het vermoedelijk heeft plaatsgevonden.’

Milan kleurt een beetje. Het is zijn eerste verkrachting en hij heeft er moeite mee de feiten te benoemen. Ben weet niet wat hij triester vindt: de wetenschap dat deze jongen zijn onschuld niet lang zal behouden of het besef van hoe lang het geleden is dat hij zelf zo naïef was.

‘Heeft hij al iets gezegd?’

‘Nee. Hij... eh... dat is het rare. Hij wil alleen met jou praten.’

Ben fronst. ‘Met een verhoor-specialist?’

‘Nee. Met jou. Hij vraagt naar jou.’

Hij sluit zijn ogen. Dus toch. De man op de tekening had iets bekends gehad. Het had hem geërgerd dat hij niet thuis kon brengen waarvan.

‘Waar zit ie?’

Milan wijst naar de verhoorkamer. ‘Wil je koffie?’

Hij maakt zich uit de voeten terwijl Ben een blik werpt door het raampje in de deur. Het voelt alsof hij hard in zijn maag wordt gestompt. Hij trekt zijn hoofd terug en leunt tegen de muur. De man in de kamer is een verkrachter. Dat is een ding dat zeker is. De verkrachter van zijn vrouw.

‘Jort.’ Hij fluistert de naam voor zich uit. Eens een goede vriend. Dat dacht Ben tenminste. Hij kwam er op de hardst mogelijke manier achter dat je niemand kunt vertrouwen. Niet echt. Nooit helemaal. Hij is teruggekomen en zo te zien heeft hij zijn drang nog niet afgeleerd.

‘Hier.’ Milan houdt hem een oranje mok voor. ‘Klaar voor?’

Ben knikt. Nu wel. Hij is blij dat hij zich niet in de verhoorkamer heeft laten verrassen.

‘Ben!’ Het klinkt alsof de man een oude vriend toevallig tegenkomt en hem hartelijk begroet. De man achter de tafel komt half omhoog van zijn stoel om naar hem toe te lopen. Hij bedenkt zich als hij de blik van de agent tegenover hem ziet.

‘Jort.’ Bens stem is kalm, onbewogen. Hij probeert de man op te nemen zoals hij iedere andere verdachte zou monteren. Stevig postuur, nog net niet vadsig maar niet ver daar vanaf. Donker haar met een wijkende haargrens. Dezelfde doordringende ogen als twintig jaar geleden, alleen nu dieper

liggend. Een verweerd gezicht, waarschijnlijk het gevolg van een leven lang toegeven aan iedere verleiding. Op de tekening ziet hij er jonger uit, en vitaler.

‘Wil je iets drinken?’

Jort wijst naar het plastic bekertje met water dat voor hem staat. Als dit een toevallige ontmoeting was in een kroeg zou zijn drankje in een glas zitten. En Jort kennende zou het geen water zijn.

Ben gaat aan het tafeltje zitten, naast de agent die zijn stoel naar achteren schuift om plaats te maken voor Milan.

‘Hoe gaat het met je?’

De man tegenover hem trekt een scheve glimlach. ‘Ik zit in een politiebureau. Ik word verdacht van verkrachting. Ik heb betere dagen gekend.’

Ben beantwoordt de glimlach niet. Hij staart een tijdje naar de oranje mok voor hij hem oppakt en een slok neemt. ‘Heb je een advocaat?’

‘Die komt strak. Hij drong erop aan op hem te wachten, voordat ik me laat verhoren.’

Verstandig, denkt Ben. ‘En toch zit je hier.’

Jort haalt zijn schouders op. ‘Toch zit ik hier.’

Hoe meer hij zegt, hoe gemakkelijker het is om de oude Jort in hem te zien. De Jort die hem meenam naar zijn Franse oma om met haar te praten als voorbereiding op het examen. De Jort met wie hij het fietsenhok van school moest schilderen omdat ze één geintje teveel hadden geflikt bij hun leraar Duits. De Jort die op werkweek het lef had om de jongen die het hardst snurkte ’s nacht de tent uit te bonjournen. Zijn vriend met wie hij streed om de gunsten van Evy. De klootzak die toen Evy haar keus had gemaakt die niet accepteerde en pakte wat hij dacht dat hem toekwam. Niemand die haar geloofde toen ze zei wat er was gebeurd. Hij had een alibi bovendien. Geen leraar die durfde te beweren dat de dochter van de rector loog over haar vrijpartij met Jort. En nu heeft hij het weer gedaan. Deze keer zal hij zijn straf niet ontlopen. Ben zal er alles aan doen om dat niet te laten gebeuren.

‘Je hebt naar mij gevraagd.’

Jort knikt. ‘Ik weet dat jij me fair zult behandelen.’

Ben wil vragen hoe hij dat weet, waarop hij dat baseert, maar hij zegt niets en drinkt zijn koffie.

‘Jij kent mij. Je weet dat ik geen verkrachter ben.’

Ben probeert zijn gezicht onbewogen te houden. Jij weet dat ik geen verkrachter ben. Hij lijkt het nog te menen ook. Straks zegt hij nog iets als dat hij dat niet nodig heeft. Vette knipoog. Mannen onder elkaar. Ben wordt misselijk. Hij denkt aan de foto’s van het meisje die hij de afgelopen dagen zo vaak heeft bestudeerd dat hij ze voor zich ziet als hij zijn ogen sluit. Hij wil ze op tafel leggen, één voor één voor het dramatische effect en Jorts reactie zien. Later. Nu nog niet.

‘Waar was jij woensdagavond?’

In Jorts ogen ziet hij opluchting. Zie je wel. Ben begrijpt hem. Ben biedt hem een kans om met een alibi te komen.

Zijn mond gaat al open voor wat vast weer een leugen is, maar gaat dan weer dicht. ‘Ik... eh... woensdag zei je?’

Hij probeert tijd te rekken om na te denken en iets te verzinnen waar ze niks mee kunnen, maar waar ze wel een tijdje mee zoet zijn. Ben knikt alleen maar.

‘Ik... eh... ik was bij een vrouw.’

Een meisje, denkt Ben. En zij was niet bepaald blij hem te zien.

‘En dat kan zij bevestigen?’ speelt hij het spelletje mee, ‘Die ... vrouw?’

Weer een aarzeling. ‘Nou... eh... als ik eerst met haar kan praten?’

Hij probeert zijn charmantste glimlach op Ben uit. Die heeft Ben te vaak gezien. Hij weet hoe Jort kan praten, zich eruit kan praten. Dingen die krom zijn recht kan praten.

Jort schudt zijn hoofd. ‘Ik dacht al van niet.’

Hij veegt een paar denkbeeldige kruimel van de tafel. ‘Kan ik op jullie discretie rekenen? Ik bedoel... haar man.....’

IV

Ze straalt al de hele dag en ze baalt ervan dat ze dat moet verstoppen. Ze wil dit heerlijke gevoel met iedereen delen. Het leven is geweldig en zij voelt zich geweldig want ze lééft! Voor het eerst in jaren merkt ze weer dat ze echt leeft. Ze is iemand, een echt persoon, niet alleen maar degene die neuzen snuit, voorleest en pleisters plakt. En eindelijk is er iemand die dat ziet. ze heeft geen spijt van de heerlijke middag die ze heeft gehad. Ze heeft niets om zich voor te schamen. Het enige dat haar spijt is dat ze zich al die jaren door haar leven heen heeft geslapen. Als ze denkt aan hoe het geweest had kunnen zijn betreft haar gezicht.

Jort zat vol verhalen over plaatsen waar zij nooit is geweest en waar ze nooit zal komen. Over avonturen die zij alleen kent uit films. Zelf had ze maar weinig te melden over de jaren sinds ze elkaar voor het laatst zagen. Het enige dat ze daarbij voor zich ziet is de eindeloze rij luiers, de broodtrommeltjes die gevuld moesten worden, de broekzakken die ze leeghaalde voor ze de broeken in de wasmachine stopte en waar ze stenen, slakken, paperclips, voetbalplaatjes en wat voor rotzooi dan ook uithaalde. Niet voor het eerst vraagt ze zich af of haar keus voor Ben de juiste was. Ze koos voor de betrouwbare, de integere, de lieve. De saaie, denkt ze nu, de voorspelbare, degene die nooit eens uit de band springt. Waarom was hij toen zo aantrekkelijk voor haar? Had ze niet juist aan het einde van haar tienerjaren in het diepe moeten springen? Moeten gaan voor risico en spontaniteit met Jort? Ze koestert nog altijd de herinnering aan hun laatste middag samen.

Ze had de knoop al doorgehakt. Ben was de gelukkige. Niet zij, denkt ze nu, Ben. Toen al had ze dat diep in haar hart geweten. Jort vroeg haar mee te gaan naar de film maar in plaats daarvan had hij een picknick voorbereid. Het was het meest romantische dat iemand ooit voor haar had gedaan, ook al zaten ze heel ongemakkelijk op het dunne kleed dat hij had meegebracht en liep er binnen vijf minuten een colonne mieren over hun broodjes. Ze moest lachen om zijn beteuterde gezicht toten een oude mevrouw haar hondje vlak naast de boom waaronder zij zaten liet poepen. Ze kuste hem om zijn frons weg te nemen. En daarna omdat het zo lekker was. Ze maakten de picknick niet af. Ze nam hem mee naar haar kamer waar ze de rest van de dag doorbrachten in haar bed, dat op dat moment het centrum van de wereld was. er bestond geen keuze meer, geen Ben. Maar natuurlijk kon het niet zo blijven. Ze moest die avond met Ben mee, naar een familie-etentje voor de verjaardag van zijn grootmoeder. Ze wilde niet dat Jort wegging maar ze deed niet hard genoeg haar best om hem tegen te houden. ze wist dat ze deze middag nooit meer zou vergeten. Net zoals ze wist dat het de laatste keer was geweest met Jort. Dat had ze geweten zodra ze de deur in het slot hoorde vallen en zij naar de kledingkast sjokte om iets te zoeken waarin ze zich bij Bens familie kon vertonen.

Aan wat erna gebeurde wil ze niet denken. Ze voelt zich ook na al die jaren nog fysiek onpasselijk worden als ze stilstaat bij wat ze heeft gedaan. Een vriend van Ben had Jort uit haar kamer zien komen. Hij was niet eens boos toen hij haar ermee confronteerde. Eerder bezorgd. Was alles goed met haar? Hij vond haar al zo stil bij zijn oma's etentje. Ze kon niet in zijn trouwe hondenogen kijken en hem de waarheid zeggen. En zo bouwde hij zijn eigen verhaal op, haar smorend met zijn liefde. Ze hoefde alleen maar af en toe te knikken, of haar ogen neer te slaan.

Jort moet woedend zijn geweest. Hij kwam er zonder al teveel kleerscheuren van af. Omdat hij gemakkelijk genoeg een meisje kon vinden dat wilde verklaren dat hij de hele dag bij haar was

geweest en dat zij degene was die de hoofdrol had gespeeld in die heerlijke magische middag. Ze waren zo overtuigend, Jort en dat meisje, dat zelfs Bens vriend begon te twijfelen aan het tijdstip waarop hij Jort had gezien.

Maar haar verraad heeft hem verscheurd. Ze zag het in zijn ogen, zelfs voor hij het tegen haar zei. Ze bleef naar het tafelkleed staren, niet wetend wat ze moest zeggen. In haar hart had ze geweten dat ze hier ooit verantwoording over moest afleggen. Dat hij probeerde het gemakkelijk voor haar te maken, zorgde ervoor dat het nog moeilijker werd. Zijn zachte stem toen hij zei dat hij het begreep, de hand die hij haar toestak. Ze wordt nog warm als ze eraan denkt. Daarna was het alsof de jaren wegvielen. Alsof hij ieder moment een picknick kon voorstellen. Alleen hadden ze deze keer geen picknick nodig gehad om elders te eindigen. Ze giechelt in zichzelf. Als een schoolmeisje, denkt ze erbij. Als een heel blij en gelukkig schoolmeisje. Natuurlijk is ze niet echt gelukkig. Hoe kan ze, als ze weet wat ze Ben aandoet. Ze moet ermee stoppen. Ze gaat er ook mee stoppen. Ze heeft geen moment echt gedacht dat ze dit zou doorzetten.

Maar nu nog niet. Vandaag blijft de glimlach op haar gezicht plakken en is ze voor heel even weer dat schoolmeisje.

V

‘Maak je het niet te laat?’ Haar stem klinkt slaperig alsof ze al met één been in bed is gestapt. Ben bromt een antwoord terwijl ze dichterbij komt. Ze buigt over hem heen. Hij ruikt haar zoete parfum en voelt haar haren kriebelen tegen zijn wang. ‘Ze kunnen best een nachtje zonder je,’ zegt ze. ‘ik niet.’ Ze kijkt met hem mee naar wat voor hem op tafel ligt. Hij laat haar. Ze mag zien wat hem bezighoudt, waar zijn frustratie zit.

‘Hij heeft een alibi,’ zegt hij, ‘alweer.’ En zachter: ‘Het spijt me.’ Het spijt me van toen, bedoelt hij, dat Jort niet de straf kreeg die hij verdiende. En van nu, dat het hem niet lukt om alsnog recht te doen. ‘Wat heb je daar nou?’ Ze trekt aan de tekening tussen de papieren. ‘Wat lief. Je bent hier echt goed in. Je zou er iets mee moeten doen. Dat heb ik je al eerder gezegd. Je zorgt toch wel dat hij hier niet tussen raakt, hè?’

Hij kijkt opzij naar haar. Hij heeft de tekening niet gemaakt. Waarom denkt ze dat? Herkent ze hem? ‘Jort,’ zegt hij, op precies hetzelfde moment dat zij ‘Boaz’ zegt.

‘Wat?’ Hij pakt de tekening op en kijkt er weer naar. Al je niet beter wist zou je kunnen denken dat hij het is. Met je ogen een beetje dichtgeknepen lijkt hij er beslist op. Boaz. Onhandelbaar, onuitstaanbaar bij tijd en wijle, maar ook speels, sportief, charmant en lief. Zijn Boaz. Maar alleen als je niet beter wist.

‘Onmogelijk.’

Hij maakt een gebaar met zijn hand. Ga maar, betekent dat, ga maar naar bed, ik kom zo.

‘Een zoon van mij doet zoiets niet.’

Hij kijkt haar niet meer aan. Hij hoort haar mond opengaan als hij zich weer over de papieren op tafel buigt. En weer dicht. ‘O,’ hoort hij dan zacht. Ze geeft hem een kus op zijn slaap, laat haar had even door zijn haar gaan.

‘Ik hou van je.’

Bij de deur wacht ze even. Op haar gezicht ziet hij een glimlach die haar ogen niet bereikt.

Hij knikt alleen maar.

VI

Ze sluit de deur voorzichtig en huilt zo stil mogelijk. Een politietekening. Boaz. O nee, niet Boaz. Niet deze zaak. Niet een verkrachting. Haar lijf schokt en ze voelt dat ze moet overgeven.

Een zoon van mij doet zo iets niet.

Hij weet zelf niet hoe gelijk hij heeft.

Een zoon van hem niet.